

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Karadeniz bölgesinde HES projelerinin yarattığı ve ileride meydana getireceği sosyo/kültürel, ekonomik ve çevresel sorunların araştırılması, nedenlerinin tespit edilerek, yapılacak yasal düzenlemeler dâhil olmak üzere, alınacak önlemlerin tespiti için Anayasanın 98'inci İç tüzüğün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Mahmut Tarak
D. Tuzluca

Selahattin KARAAHMETOĞLU
Giresun Milletvekili

Emre Köprülü
Tuzluca M.
G. H. H.

Fezika D. AK
Tekirdağ M.
P. H. H.

Ali İhsan Kaldırık
Zeytinlik M.

İhsan Çekes
İstanbul M.

M. S. ERKİTİCİ S. C. H. H.
Genel Kurul M.
P. H. H.

Vel. H. H. H.
M. H. H.

2. H. H.

S. H. H. H.
Sezgin T. H. H.
İst. M.

Y. H. H.
P. H. H. H. H.
Z. H. H.

M. H. H. H.
S. H. H. H. H.
İst. M.

Ali Serinli
G. H. H. H.

M. H. H. H.
Mehmet S. Kesimoğlu
K. H. H. H.

M. H. H. H.
P. H. H. H.

..... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

[illegible]

GEREKÇE

Hidroelektrik santralleri ile üretilen enerji, güneş, rüzgar ve jeotermal kaynaklarla birlikte son yıllarda yenilenebilir enerjinin en yaygın olarak kullanılan şeklidir. Enerjide dışa bağımlılığa çare olarak bir politika olarak belirlenen HES'ler, bugün Anadolu toprakları üzerindeki neredeyse tüm irili ufaklı dereler üzerine yapılması planlanmış durumdadır. HES projelerinin ömürleri yaklaşık 50 yıl olarak öngörülmektedir. Su toprağa ve dolayısı ile üzerindeki hayata veren temel unsurdur. Akarsu havzasında orman-toprak-su ve insan-fauna ve biyolojik hayat ilişkileri ortak payı toprağın öncelikle korunmasını gerektiren husustur. HES'ler doğaya verdikleri zararlar açısından temiz değildirler. HES'lerin "olumsuz çevresel etkisi olmayan ve tamamen zararsız bir enerji kaynağı" olduğu savı artık geçerliğini yitirmiştir. Hidroelektrik enerji üretiminin doğal, tarihi ve kültürel varlıklar ve sosyoekonomik çevre üzerinde, boyutları projeden projeye değişen birçok etkisi mevcuttur. Barajlı projelerde etki yoğunlukla su altında kalan taşınmazlar ve yöre halkının yeniden iskânı, orman varlığının yok olması, nadir ve nesli tehlikedeki bitki ve hayvan türleri konularında ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak, tesislerin yer seçiminde titiz davranılmaması çevresel açıdan hassas yörelerde birçok projenin iptalini gündeme getirebilmektedir. Ayrıca, karşılaşılan en büyük sorunlardan biri de uzun tünel alternatifleri ve baraj yapısından santrale kadar olan nehir kesimine yeterli miktarda su bırakılmamasıdır. Projelerin inşaat aşamasındaki en önemli etkileri; toz, gürültü, trafik iken inşaat aşamasında sırasında hafriyatın bertarafı ve nasıl taşınacağıdır. Özellikle eğimli yamaçlarda su iletim hatlarının yapımları sırasında ortaya çıkan hafriyatın dere yatağına dökülmesi ile arada kalan vejetasyonun zarar görmesi ve dere yatağının yapısının bozulması etkileri de olabilmektedir. İşletme aşamasında üzerinde kurulduğu dere yatağında suyun kullanılması neticesinde regülatör ve HES yapıları arasındaki bölümlerde su azalmaktadır. Yapım ve işletme aşamasında, bitki örtüsü üzerinde yarattığı ve yaratacağı olumsuz etkiler, bitki örtüsünün doğrudan tahribi, orman ve diğer doğal ekosistemlerin bölünmesi ve akarsu sistemlerine doğrudan bağlı olarak varlığını sürdüren dere kenarı vejetasyonunun tahrip edilmesidir.

Karadeniz bitki zenginliği bakımından sadece ulusal değil uluslararası anlamda önemli bir coğrafyadır. Doğu Karadeniz'de inşaat alanlarının çok sarp ve dik, vadilerin dar oluşu, HES tesislerinin inşası sırasında özellikle de tünel yaklaşım ve yeni ulaşım yolları ile iletim tüneli ve kanallarının yapımı aşamasında ortaya çıkan büyük miktarlardaki hafriyatın düzenli bir şekilde depolanması söz konusu olamamaktadır. Ortaya çıkan bu hafriyat vadilerde depolanamamakta, en kolay yol olarak şevlerden aşağıya dökülmektedir. Bu bitki örtüsünün tamamen yok olmasına, habitatların geniş alanlarda ayrılmasına/parçalanmasına, dere yatağının dolarak sucul sistemin de bozulmasına neden olmaktadır. Karadeniz de seller, heyelanlar ve ormanların yok olmasına, kurumasına sebep olmaktadır. Toprağın azami bir metre olduğu bölgemizde zaten heyelan tehlikesi vardır. Santraller kurulup, dağlar km'lerce delinip dere yataklarının değiştirilmesi ve yer altı sularının akış yönü ve dengesiyle oynanması yaşanacak facialara davetiye çıkarmaktadır. Hidroelektrik santrallerle ilgili mevcut uygulamalar; sadece ekolojik değil sosyo/ekonomik anlamda da geri dönülemez zararlar verecek düzeydedir. Yaşam destek sistemlerini tehdit ederek bozulmamış ekosistemlere muhtaç olan ekoturizmin de bugününü ve geleceğini yok etmektedir. HES projeleri özellikle Karadenizde Sosyo/kültürel sorunlara neden olacak, insanları yıllarca alıştıkları ve ekonomik etkinlikte bulundukları yerleşim yerlerinden zorunlu göçe maruz bırakacaktır.

Karadeniz'de HES'ler arttıkça türleri ve doğal yaşamı, yer altı sularını, çevreyi, biyolojik dokuyu, yolları ve tarihi eserleri, deltaları da tehdit etmektedir. Karadeniz bölgesinde HES projelerinin yarattığı, yaratacağı sosyo/kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerin araştırılması için meclis araştırması açılması gerekmektedir.